EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 14. 5. 2014
COM(2014) 259 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní smernice 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere

OBSAH

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní smernice 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere

1. Úvod 3
2. Transpozícia smernice v členských štátoch 4
3. Vykonávanie a vplyv regulačných možností podľa článku 27 ods. 2 4
4. Vymedzenie určitých pojmov, ktoré sa nachádzajú v smernici 9
5. Význam limitov pre trhy v oblasti spotrebiteľského úveru stanovených v článku 2 ods. 2 písm. c) a limitov a percent používaných na výpočet kompenzácie v prípade predčasného splatenia 12
6. Vplyv smernice na trhy v oblasti spotrebiteľského úveru 13
7. Vplyv smernice na ochranu spotrebiteľov 16
8. Závery 21

1. ÚVOD

Viac ako dvadsať rokov po prijatí prvej smernice o spotrebiteľskom úvere v roku 1987[1] bola prijatá smernica 2008/48/ES (smernica o spotrebiteľskom úvere)[2] a členské štáty ju museli transponovať do 11. júna 2010. Komisia odvtedy prijala smernicu 2011/90/EÚ[3] s cieľom zabezpečiť, aby sa pri predpokladoch na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov presnejšie zohľadnili výrobky predávané na trhu, a takisto uverejnila usmernenia k uplatňovaniu smernice o spotrebiteľskom úvere, ktoré sa týkali nákladov a ročnej percentuálnej miery nákladov.

Hlavným cieľom smernice o spotrebiteľskom úvere je poskytovať spotrebiteľom vysokú mieru ochrany a zabezpečiť tak ich dôveru, umožniť voľný cezhraničný pohyb úverových ponúk a zabrániť narušeniu hospodárskej súťaže, ktoré vyplýva z rozdielov vo vnútroštátnych právnych predpisoch týkajúcich sa spotrebiteľského úveru. Zároveň treba zdôrazniť, že cieľom smernice nie je nabádať spotrebiteľov, aby si brali viac úverov, ale poskytnúť im všetky potrebné informácie a práva, aby sa mohli dôkladne rozhodnúť, kým si vezmú úver.

Treba však mať na pamäti, že do rozsahu pôsobnosti tejto smernice nepatria nasledujúce zmluvy o úvere:

1. všetky zmluvy o úvere zabezpečené buď hypotékou, alebo iným porovnateľným zabezpečením, ktoré sa v členskom štáte bežne používa na nehnuteľný majetok, alebo sú zabezpečené právom týkajúcim sa nehnuteľného majetku [článok 2 ods. 2 písm. a)], a
2. všetky zmluvy o úvere, ktorých účelom je nadobudnutie alebo zachovanie vlastníckych práv k pozemku alebo existujúcej alebo projektovanej stavbe [článok 2 ods. 2 písm. b)].

Treba tiež poznamenať, že akákoľvek zmluva o úvere zahŕňajúca sumu v celkovej výške menej 200 EUR alebo viac ako 75 000 EUR nepatrí ani do rozsahu pôsobnosti smernice o spotrebiteľskom úvere, hoci členské štáty môžu dobrovoľne rozšíriť uplatňovanie tejto smernice na zmluvy o úvere, ktoré nepatria do rozsahu jej pôsobnosti.

Podľa článku 27 ods. 2 smernice o spotrebiteľskom úvere je Komisia povinná každých päť rokov preskúmať limity ustanovené v tejto smernici a percentá použité na výpočet kompenzácie splatnej v prípade predčasného splatenia úveru, ako aj sledovať spôsob, akým regulačné možnosti členských štátov vplývajú na vnútorný trh a spotrebiteľov. Európsky parlament navyše vo svojom uznesení z 20. novembra 2012 vyzval Komisiu, aby predložila správu o vykonávaní smernice a v plnej miere posúdila jej vplyv z hľadiska ochrany spotrebiteľov.

Komisia následne prijala túto správu na základe kontroly transpozície, ktorá ešte stále prebieha, a na základe dôkazov zhromaždených v rámci štúdie o trhu v oblasti

---

1 Smernica Rady 87/102/EHS z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru (Ú. v. ES L 42, 12.2.1987).

2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere (Ú. v. EÚ L 133/66, 22.5.2008).

3 Smernica Komisie 2011/90/EÚ zo 14. novembra 2011, ktorou sa mení a dopĺňa časť II prílohy I k smernici Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES stanovujúca dodatočné predpoklady na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov.

spotrebiteľského úveru[4], ako aj štúdie o regulačných možnostiach členských štátov[5], ktoré vypracovali externí dodávatelia.

2. TRANSPOZÍCIA SMERNICE V ČLENSKÝCH ŠTÁTOCH

2.1. Termín transpozície

Podľa článku 27 ods. 1 mali členské štáty prijať a uverejniť opatrenia potrebné na dosiahnutie súladu so smernicou o spotrebiteľskom úvere do 11. júna 2010, a to 24 mesiacov po nadobudnutí účinnosti tejto smernice. Od toho istého dňa takisto museli tieto opatrenia uplatňovať. Mnohé členské štáty neoznámili svoje vnútroštátne vykonávacie opatrenia v stanovenej lehote. Z tohto dôvodu začala Komisia po uplynutí lehoty na transpozíciu konanie o porušení povinnosti voči 16 členským štátom. Okrem toho, štyri členské štáty nezabezpečili jej včasné nadobudnutie účinnosti alebo účinné uplatňovanie, pričom žiadali o prechodné obdobie, ktoré sa v tejto smernici nestanovuje. Keďže všetky členské štáty prijali a oznámili svoje transpozičné opatrenia, konania o porušení povinnosti založené na skutočnosti, že transpozičné opatrenia neboli oznámené Komisii, boli ukončené.

2.2. Následné opatrenia po transpozícii

Dvadsať členských štátov transponovalo smernicu o spotrebiteľskom úvere tým, že prijalo nové právne predpisy, kým ostatné štáty zaviedli zmeny už existujúcich právnych predpisov. Dva členské štáty transponovali smernicu o spotrebiteľskom úvere prostredníctvom sekundárnych právnych predpisov a jeden členský štát ju transponoval pomocou mimoriadneho nariadenia, ktoré bolo neskôr potvrdené zákonom.

Podľa hodnotenia Komisie neboli pri transponovaní smernice členskými štátmi doteraz zistené žiadne systematické nedostatky. Zdá sa však, že v mnohých členských štátoch chýbajú niektoré ustanovenia tejto smernice, prípadne boli nesprávne alebo neúplne transponované. Také sú zistenia predbežnej analýzy, ktorú vypracovala Komisia.

Útvary Komisie najprv začali dialóg s členskými štátmi s cieľom získať viac informácií o spôsobe, akým transponovali túto smernicu, a získať určité spresnenia/potvrdenie o existujúcich informáciách. Niektoré členské štáty už v tejto fáze uznali nedostatky pri transponovaní týchto ustanovení, a sľúbili, že ich zmenia tak, aby boli v súlade so smernicou. Pokiaľ ide o ostatné členské štáty, útvary Komisie začali dôkladnejšie prešetrovania, ktoré by mohli viesť ku konaniam o porušení povinnosti.

3. VYKONÁVANIE A VPLYV REGULAČNÝCH MOŽNOSTÍ PODĽA ČLÁNKU 27 ODS. 2[6]

Niektoré ustanovenia smernice o spotrebiteľskom úvere sú nepovinné, takže členské štáty sa môžu rozhodnúť, či budú vykonávať jej požiadavky (ďalej len „regulačné možnosti“). Podľa článku 27 ods. 2 smernice o spotrebiteľskom úvere musí Európska komisia sledovať vplyv

---

4 Štúdia o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európe, ktorú vypracovali IPSOS a London Economics.

5 Štúdia o vplyve zákonných možností členských štátov a iných aspektov vykonávania smernice 2008/48/ES o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európskej únii, záverečná správa zo septembra 2013, ktorú pre Výkonnú agentúru pre zdravie a spotrebiteľov vypracovala spoločnosť Risk & Policy Analysts Limited. Táto štúdia bola zahrnutá do správ jednotlivých krajín a do horizontálnej záverečnej správy obsahujúcej analýzu situácie v rámci Európskej únie, ktorá vychádza z informácií a posúdení jednotlivých krajín.

6 Tento oddiel je založený na zisteniach štúdie o vplyve zákonných možností členských štátov a ostatných aspektoch vykonávania smernice 2008/48/ES o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európskej únii, ktorú pre Výkonnú agentúru pre zdravie a spotrebiteľov vypracovala spoločnosť Risk & Policy Analysts Limited.

existencie regulačných možností uvedených v článku 2 ods. 5, článku 2 ods. 6, článku 4 ods. 1, článku 4 ods. 2 písm. c), článku 6 ods. 2, článku 10 ods. 1, článku 10 ods. 5 písm. f), článku 14 ods. 2 a článku 16 ods. 4 na vnútorný trh a spotrebiteľov. Štúdia, ktorú si objednala Komisia, poukázala na zložitosť takéhoto posudzovania, pričom sa zamerala na možné dôsledky regulačných možností, ktoré vykonávajú členské štáty z hľadiska vplyvu na vnútornom úverovom trhu a ochrany spotrebiteľov, a to osobitne v každom členskom štáte a v rámci Európskej únie. Medzi hlavné faktory ovplyvňujúce kvalitatívne posúdenie takýchto vplyvov patria pomerne krátky čas, ktorý uplynul od transpozície smernice, výrazne odlišný vnútroštátny regulačný kontext a kontext úverového trhu, najmä pokiaľ ide o vnútroštátnu situáciu, ktorá prevládala pred nadobudnutím účinnosti smernice o spotrebiteľskom úvere, a skutočné správanie a/alebo činnosti spotrebiteľov a poskytovateľov úverov. Istý vplyv by v konečnom dôsledku mohol mať aj vývoj na trhu, najmä finančná kríza, skôr než vykonávanie smernice o spotrebiteľskom úvere.[7]

3.1. Výnimka pre organizácie zriadené na vzájomný prospech svojich členov (článok 2 ods. 5)

Šesť členských štátov [Cyprus, Írsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko a Spojené kráľovstvo (Anglicko a Wales, Škótsko a Severné Írsko)] využilo možnosť stanovenú v článku 2 ods. 5 a uplatnilo iba niektoré ustanovenia tejto smernice na zmluvy o úvere uzatvorené organizáciami, ktoré sú zriadené na vzájomný prospech svojich členov, ako je uvedené v článku 2 ods. 5 písm. a) až e).

Niektoré zúčastnené strany[8] sa domnievajú, že táto zákonná možnosť mala pozitívny vplyv na vnútorný trh a ochranu spotrebiteľa, keďže zjednodušuje administratívnu záťaž pre tie organizácie, ktoré ponúkajú menej agresívnu a lacnejšiu alternatívu voči niektorým iným typom poskytovateľov úverov. Takisto zvyšujú možnosti výberu pre spotrebiteľov, pomáhajú obmedziť prenikanie drahších typov úverov na trh (napr. pôžičky na každodenné výdavky) a zlepšiť finančné začlenenie. Medzi potenciálne negatívne aspekty vyplývajúce z využívania regulačných možností v niektorých členských štátoch patria otázky týkajúce sa spravodlivosti a rovnosti medzi poskytovateľmi úverov[9], maximálnej harmonizácie ako legislatívnej zásady, jednoduchosti presadzovania a právnej istoty pre spotrebiteľov.

3.2. Zmluvy o úvere o odložení platby alebo spôsobe splácania (článok 2 ods. 6)

Osemnásť členských štátov (Belgicko, Cyprus, Česká republika, Dánsko, Grécko, Chorvátsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Španielsko a Taliansko) využilo možnosť uvedenú v článku 2 ods. 6 týkajúcu sa uplatňovania len niektorých ustanovení smernice o spotrebiteľskom úvere na zmluvy o úvere, v ktorých sa stanovuje možnosť dohody medzi

---

7 Je dôležité si uvedomiť, že metodika použitá pre uvedenú štúdiu, konkrétne posúdenie vplyvu založené na prehľade odbornej literatúry a konzultáciách so zúčastnenými stranami (prieskum online a telefonické rozhovory s verejnými orgánmi, poskytovateľmi úverov, zástupcami spotrebiteľov, výskumnými ústavmi, priemyselnými združeniami a orgánmi zhromažďujúcimi sťažnosti), rozsah informácií získaných na základe konzultácií a zistenia analýzy o vplyve regulačných možností, ako je uvedené v smernici o spotrebiteľskom úvere, určujú rozsah a charakter informácií uvedených v tejto správe. Treba poznamenať, že ak sa zistil vplyv regulačných možností na vnútornom úverovom trhu, aj keby sa v niektorých prípadoch zistil tento vplyv na domácom trhu, je to na základe toho, že pravdepodobne ovplyvní ostatné krajiny EÚ, cezhraničné aspekty alebo aspoň rozhrania medzi vnútroštátnymi trhmi a trhom EÚ ako celkom. Nakoniec treba poznamenať, že povaha záverov jednoducho neprispela k analýze kvantitatívneho vplyvu.

8 Tento názor vyjadrili verejné orgány, orgány na ochranu spotrebiteľov a úverové združenia v krajinách, ktoré realizovali túto regulačnú možnosť.

9 Zahrnutie úverových združení do rozsahu uplatňovania všetkých ustanovení smernice o spotrebiteľskom úvere v Írsku viedlo podľa poskytovateľov úverov k rozdielnym podmienkam v porovnaní s podobnými organizáciami v niektorých iných krajinách, v ktorých sa uplatňovala výnimka podľa článku 2 ods. 5 smernice o spotrebiteľskom úvere (napr. Spojené kráľovstvo).

veriteľom a spotrebiteľom o odložení platby alebo spôsobe splácania, ak spotrebiteľ neplní svoje záväzky vyplývajúce z pôvodnej zmluvy o úvere a ak sú splnené podmienky stanovené v článku 2 ods. 6 písm. a) a b).

Účelom tejto regulačnej možnosti je podnietiť poskytovateľov úverov, aby hľadali vzájomne prospešnejšie riešenie, pričom spotrebiteľ môže odložiť platbu alebo ustanoviť iné spôsoby splácania. Možno predpokladať, že z hľadiska ochrany spotrebiteľov to bude mať pozitívny vplyv. Zúčastnené strany si však neuvedomujú praktické uplatňovanie tejto regulačnej možnosti alebo akéhokoľvek vplyvu, ktorý by jej bolo možné priamo pripísať (čo možno vysvetliť tým, že vnútroštátna transpozícia regulačnej možnosti odráža v prípade niektorých členských štátov štandardnú obchodnú prax, ktorá platila pred smernicou o spotrebiteľskom úvere). Približne 15 % respondentov online prieskumu uviedlo, že uplatňovanie regulačnej možnosti podľa článku 2 ods. 6 malo pozitívny vplyv z hľadiska ochrany spotrebiteľov, kým 5 % respondentov uviedlo, že malo negatívny vplyv; tieto názory však neboli odôvodnené[10].

3.3. Vnútroštátne pravidlá, podľa ktorých sa ročná percentuálna miera nákladov musí uvádzať v reklame, v ktorej sa neuvádza úroková sadzba ani žiadne číselné údaje súvisiace s akýmikoľvek nákladmi spotrebiteľa spojenými s úverom (článok 4 ods. 1)

Štyri členské štáty [Cyprus, Maďarsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko (všetky jurisdikcie)] využili výnimku uvedenú v článku 4 ods. 1 druhom pododseku, t. j. žiadajú, aby sa ročná percentuálna miera nákladov uvádzala v reklame na zmluvy o úvere, v ktorej sa neuvádza úroková sadzba alebo číselné údaje súvisiace s akýmikoľvek nákladmi spotrebiteľa spojenými s úverom, nie však štandardné informácie uvedené v článku 4 ods. 2.

Vo všeobecnosti platí, že zúčastnené strany, s ktorými sa v príslušných členských štátoch viedli konzultácie, neboli schopné určiť konkrétny vplyv transpozície tejto regulačnej možnosti. Za hlavný prínos sa považovali krátke a zrozumiteľné reklamy[11], ktoré zároveň spotrebiteľom poskytli informácie o ročnej percentuálnej miere nákladov, ktoré im umožňujú porovnávať rôzne ponuky. Odzneli však obavy, že nie všetci spotrebitelia si uvedomujú, že ročná percentuálna miera nákladov uvedená v reklame môže podľa vnútroštátneho práva a v prípade potreby odkazovať len na reprezentatívny príklad, a že inzerovaná sadzba možno nebude sadzba, ktorá im bude pridelená.

3.4. Ročná percentuálna miera nákladov v reklame, v informáciách pred uzavretím zmluvy a v zmluvách o úvere, na ktoré sa vzťahuje článok 2 ods. 3 (povolené prečerpanie, ktoré sa musí splatiť na požiadanie alebo do troch mesiacov) [článok 4 ods. 2 písm. c), článok 6 ods. 2 a článok 10 ods. 5 písm. f)]

Osem členských štátov [Bulharsko, Dánsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Poľsko, Spojené kráľovstvo (Anglicko a Wales, Škótsko a Severné Írsko) a Španielsko] využilo možnosť podľa článku 4 ods. 2 písm. c), ktorá členským štátom umožňuje rozhodnúť sa, že ročná percentuálna miera nákladov sa nemusí uvádzať v reklame týkajúcej sa zmlúv o úvere vo forme povoleného prečerpania a ak sa úver musí splatiť na požiadanie alebo do troch

[10] Niektoré zúčastnené strany mali problém oddeľovať alebo rozlišovať medzi vplyvom regulačnej možnosti a vplyvom skutočnosti, že článok 2 ods. 6 sa vzťahuje na zmluvy o úvere, v ktorých sa stanovuje možnosť dohody medzi veriteľom a spotrebiteľom o odložení platby alebo spôsobe splácania. Niektoré zúčastnené strany to chápali tak, že existencia tohto druhu zmluvy vo vnútroštátnom právnom systéme je výsledkom regulačnej možnosti, aj keď samotná regulačná možnosť podľa článku 2 ods. 6 nie je určená na zahrnutie tohto druhu zmluvy do vnútroštátnych právnych systémov.

[11] Tento názor vyjadrili verejné orgány a poskytovatelia úverov.

mesiacov (článok 2 ods. 3 zmluvy o úvere). Desať členských štátov [Dánsko, Chorvátsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Poľsko, Slovensko a Spojené kráľovstvo (Anglicko a Wales, Škótsko a Severné Írsko)] využilo možnosť podľa článku 6 ods. 2, ktorá členským štátom umožňuje rozhodnúť sa, že v informáciách pred uzavretím zmlúv týkajúcich sa zmlúv o úvere podľa článku 2 ods. 3 nie je potrebné uvádzať ročnú percentuálnu mieru nákladov. Jedenásť členských štátov [Česká republika, Dánsko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Malta, Nemecko, Poľsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo (Anglicko a Wales, Škótsko a Severné Írsko) a Španielsko] využilo možnosť podľa článku 10 ods. 5 písm. f), ktorá členským štátom umožňuje rozhodnúť sa, že v zmluvách o úvere, na ktoré sa vzťahuje článok 2 ods. 3, nie je potrebné uvádzať ročnú percentuálnu mieru nákladov.

Zdá sa, že stanoviská vyjadrené k dôsledkom týchto regulačných možností do veľkej miery závisia od toho, či sa zohľadní skutočnosť, že informácie o ročnej percentuálnej miere nákladov sú (alebo nie sú) pre spotrebiteľa užitočné v rámci osobitných dohôd o úvere, na ktoré sa vzťahuje článok 2 ods. 3[12]. Takisto treba poznamenať, že zúčastnené strany si buď neboli vedomé žiadneho vplyvu týchto regulačných možností, alebo boli presvedčené, že tento vplyv (ak nejaký bol) bol na vnútornom úverovom trhu alebo v súvislosti so spotrebiteľmi obmedzený. Z tohto dôvodu sa zdá, že zmluvy o úvere, na ktoré sa vzťahuje článok 2 ods. 3, sú v podstate špecializované výrobky, ktoré používajú konkrétni poskytovatelia úverov a/alebo spotrebitelia len v niektorých členských štátoch[13]. Okrem toho je v zásade problematické posúdiť vplyv neposkytnutia informácií a rozlišovať vplyv neposkytnutia informácií na ročnú percentuálnu mieru nákladov z ostatných pôsobiacich faktorov (finančná situácia dlžníka, finančné znalosti dlžníka, vplyv finančnej krízy na pôžičky atď.).

Vo vyhláseniach týkajúcich sa pozitívneho vplyvu[14] týchto regulačných možností z hľadiska ochrany spotrebiteľov sa predpokladá, že informácie o ročnej percentuálnej miere nákladov na povolené prečerpanie môžu spotrebitelia nesprávne pochopiť (napríklad z dôvodu problémov s výpočtom ročnej percentuálnej miery nákladov na účely reklamy tohto konkrétneho výrobku). Predmetné ustanovenia navyše poskytli členským štátom príležitosť na dosiahnutie rovnováhy medzi zabezpečením primeranej úrovne ochrany spotrebiteľa a zaťažením veriteľov. Poskytovatelia úverov a priemyselné združenia počas konzultačného procesu poznamenali, že ak by žiadali o výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov pre zmluvy o úvere podľa článku 2 ods. 3, vznikli by im pri minimálnom dodatočnom prínose ďalšie náklady. V tejto súvislosti boli regulačné možnosti vnímané ako možnosti, ktoré majú pozitívny vplyv na vnútorný úverový trh. Na druhej strane bolo navrhnuté, aby sa ročná percentuálna miera nákladov bez ohľadu na prípadné nedostatky vykazovala pri všetkých typoch úverového produktu s cieľom presadzovať transparentnosť a konzistentnosť a poskytnúť spotrebiteľovi všetky možné informácie[15]. Na základe toho sa predpokladá, že ročná percentuálna miera nákladov zrejme spotrebiteľovi (ak je dostatočne finančne gramotný) pomôže porovnávať jednotlivé ponuky a prijať rozhodnutie založené na

---

12 Pätnásť členských štátov (Belgicko, Cyprus, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Portugalsko, Rakúsko, Rumunsko, Slovinsko, Švédsko a Taliansko) uvádza, že ročná percentuálna miera nákladov by sa mala uvádzať v reklame, v informáciách pred uzavretím zmluvy a v súčasnej zmluve o úvere pre zmluvy o úvere, na ktoré sa vzťahuje článok 2 ods. 3.

13 Zdá sa, že prečerpanie dlhu je bežné v Nemecku, na Cypre, v Slovinsku a v Holandsku.

14 Tento názor vyjadrili rozličné typy zúčastnených strán vrátane poskytovateľov úverov, priemyselných združení a organizácií spotrebiteľov.

15 Tento názor vyjadrili prevažne organizácie/zástupcovia spotrebiteľov, ale aj priemyselné združenia, poskytovatelia úverov a verejné orgány.

informáciách. Z tohto hľadiska by sa dalo povedať, že v členských štátoch, ktoré vykonávajú tieto regulačné možnosti, mohlo dôjsť k niektorým negatívnym vplyvom. Boli by však veľmi obmedzené vzhľadom na malý podiel zmlúv o úvere v rámci Únie podľa článku 2 ods. 3.

3.5. Vnútroštátne pravidlá týkajúce sa platnosti uzavretia zmlúv o úvere (článok 10 ods. 1)

Všetkých 28 členských štátov ponechalo alebo zaviedlo vnútroštátne pravidlá týkajúce sa platnosti uzavretia zmlúv o úvere v súlade s článkom 10 ods. 1. Všetky členské štáty sa v rámci tejto regulačnej možnosti rozhodli, že elektronické podpisy by pri uzatváraní zmlúv o úvere mali mať všeobecnú platnosť. Aj keď používatelia zaznamenali istý pozitívny vplyv pre blaho spotrebiteľov (najmä v súvislosti so zvýšením internetových a online aktivít), v Nemecku sa používanie písomných zmlúv považuje dôležité na zachovanie vysokej úrovne ochrany spotrebiteľov (keďže spotrebiteľom umožňujú premyslieť a uvedomiť si význam zmluvy). Je to dôležité najmä vzhľadom na negatívne skúsenosti spojené s elektronickým poskytovaním úveru, ako je úver cez SMS, ktorý je široko dostupný v severských krajinách. V súčasnosti sa v celej Únii väčšina zmlúv o úveroch ešte stále vypracúva v papierovej forme.

3.6. Právo na odstúpenie od zmluvy v prípade zmlúv o viazanom úvere (článok 14 ods. 2)

Tri členské štáty (Francúzsko, Rumunsko a Slovinsko) sa odvolali na existenciu predchádzajúcich právnych predpisov s cieľom využiť výnimku stanovenú v článku 14 ods. 2, ktorý sa týka zmluvy o viazanom úvere podľa článku 3 písm. n), podľa ktorého platí, že ak sa v právnych predpisoch platných pred časom nadobudnutia účinnosti tejto smernice už stanovuje, že finančné prostriedky nemožno spotrebiteľovi poskytnúť pred uplynutím osobitnej lehoty, môžu členské štáty skrátiť 14-dňovú lehotu na odstúpenie od zmluvy na osobitnú lehotu, a to na výslovnú žiadosť spotrebiteľa.

Táto regulačná možnosť poskytuje spotrebiteľom príležitosť na zabezpečenie skorej dodávky tovarov alebo služieb, a jej účelom je pomôcť zabezpečiť regulačný súlad s platnými vnútroštátnymi právnymi predpismi. Poskytovateľom úverov okrem toho poskytuje väčšiu právnu istotu. Stanovením, že túto žiadosť môže podať spotrebiteľ, sa snaží zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol v súvislosti so skrátením svojej čakacej lehoty pod tlakom. Spotrebiteľom, ktorí sú si istí svojím nákupom, zároveň umožňuje rýchlejší postup. Zúčastnené strany však neboli informované o praktickom uplatňovaní tejto regulačnej možnosti alebo o akomkoľvek vplyve, ktorý by jej bolo možné priamo pripísať.

3.7. Právo na predčasné splatenie úveru a kompenzáciu veriteľov (článok 16 ods. 4)

Sedemnásť členských štátov [Cyprus, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Lotyšsko, Luxembursko, Maďarsko, Malta, Poľsko, Rakúsko, Slovensko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo a Taliansko (všetky jurisdikcie)] transponovalo článok 16 ods. 4 písm. a) týkajúci sa práva veriteľa na kompenzáciu za predčasné splatenie úveru za podmienky, že výška predčasného splatenia úveru presahuje limit určený vnútroštátnym právom.

Deväť členských štátov [Bulharsko, Cyprus, Dánsko, Holandsko, Litva, Luxembursko, Malta, Spojené kráľovstvo (iba Gibraltár) a Španielsko] transponovalo článok 16 ods. 4 písm. b) týkajúci sa práva veriteľa výnimočne požadovať vyššiu kompenzáciu za predčasné splatenie úveru.

Päť členských štátov [Cyprus, Litva, Luxembursko, Malta a Spojené kráľovstvo (Gibraltár)] využili obe možnosti.

Zúčastnené strany si však neuvedomujú vplyv, ktorý by bolo možné priamo pripísať regulačným možnostiam uvedeným v článku 16 ods. 4 písm. a) a b). Vo všeobecnosti platí, že tento vplyv bude pravdepodobne obmedzený, keďže prevažná väčšina dohôd o spotrebiteľskom úvere v Európe nemá dostatočne vysokú hodnotu na zabezpečenie práva poskytovateľov úverov požiadať o kompenzáciu podľa limitu, ktorý uplatňujú členské štáty, zatiaľ čo niektorí poskytovatelia úverov sa vzdali možnosti požiadať o finančnú kompenzáciu za predčasné splatenie úveru (aj napriek tomu, že na to majú právny nárok) a v niektorých členských štátoch je predčasné splatenie pomerne nezvyčajné.

Napriek tomu sa vo väčšine členských štátov, ktoré prijali regulačnú možnosť podľa článku 16 ods. 4 písm. a), usudzuje, že mala pozitívny vplyv na ochranu spotrebiteľov a/alebo vnútorný trh, najmä pokiaľ ide o právnu zrozumiteľnosť pre poskytovateľov úverov a spotrebiteľov. Za prínos pre spotrebiteľov sa považuje najmä v tých krajinách, v ktorých musia poskytovatelia úverov v súčasnosti spĺňať prísnejšie podmienky predtým, ako požiadajú o kompenzáciu, ako aj pre poskytovateľov úverov tým, že sa v dôsledku predčasného splatenia pôžičky spotrebiteľmi neocitnú v nevýhodnom postavení.

4. VYMEDZENIE URČITÝCH POJMOV, KTORÉ SA NACHÁDZAJÚ V SMERNICI[16]

Smernica obsahuje niektoré otvorené znenia, ktoré členskému štátu umožňujú upraviť svoje právne prostredie a situáciu na trhu. Tento oddiel bol vypracovaný na základe štúdie o vplyve právnych možností členských štátov a ostatných aspektov vykonávania smernice 2008/48/ES o fungovaní trhu spotrebiteľských úverov v Európskej únii.

4.1. Pojem „zanedbateľné poplatky“ v súvislosti so zmluvami o úvere, podľa ktorých sa úver musí splatiť do troch mesiacov [článok 2 ods. 2 písm. f)]

Článok 2 ods. 2 písm. f) vylučuje z rozsahu pôsobnosti zmlúv o úvere smernice o spotrebiteľskom úvere, podľa ktorých sa úver musí splatiť do troch mesiacov a splatné sú len zanedbateľné poplatky. Deväť členských štátov (Belgicko, Cyprus, Fínsko, Holandsko, Maďarsko, Rumunsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo a Španielsko) vymedzilo alebo objasnilo tejto pojem.

Z celkového hľadiska sa usudzuje, že vysvetlenie tohto pojmu malo pozitívny vplyv na vnútorný úverový trh a ochranu spotrebiteľov. Údajne pomohlo chrániť spotrebiteľov pred bezohľadnými veriteľmi, ktorí sa snažia obísť smernicu o spotrebiteľskom úvere; zúčastnené strany sa domnievajú, že z dlhodobého hľadiska by mohlo dôjsť k zlepšeniu celkového vzťahu medzi poskytovateľmi úverov a ich príjemcami. Pre poskytovateľov úverov zabezpečuje vymedzenie tohto pojmu právnu istotu. Umožňuje účinnejšie vykonávanie a monitorovanie ich činností. Zúčastnené strany neboli v niektorých členských štátoch schopné určiť vplyv, ktorý by bolo možné pripísať objasneniu tohto pojmu, a to buď preto, že tento pojem bol vymedzený v právnych predpisoch, ktoré predchádzali smernici o spotrebiteľskom úvere, alebo preto, že počet zmlúv o úvere, na ktoré sa vzťahuje, je pomerne nízky.

[16] Formulácia „vymedzil alebo objasnil“, ktorá sa používa v tejto časti správy, sa týka vymedzenia navrhnutého v členských štátoch v súlade s príslušnými právnymi predpismi, dôvodovou správou k právnym predpisom, právnymi prípravnými prácami, vysvetľujúcimi poznámkami a podobnými dokumentmi, ktoré vysvetľujú význam pojmov použitých v smernici o spotrebiteľskom úvere. Pokiaľ ide o zaznamenaný vplyv objasňovania pojmov/koncepcií, akýkoľvek vplyv týkajúci sa vnútorného trhu odkazuje na domáce úverové trhy.

4.2. Pojem „dostatočný predstih“ v súvislosti s poskytovaním informácií pred uzavretím zmluvy (článok 5 ods. 1 a článok 6 ods. 1)

Podľa článku 5 ods. 1 a článku 6 ods. 1 je veriteľ alebo sprostredkovateľ úveru povinný poskytnúť spotrebiteľovi informácie pred uzavretím zmluvy v dostatočnom predstihu pred tým, ako sa spotrebiteľ zaviaže akoukoľvek zmluvou o úvere alebo ponukou. Šesť členských štátov (Francúzsko, Holandsko, Litva, Rumunsko, Spojené kráľovstvo a Švédsko) vymedzilo alebo objasnilo, čo znamená „dostatočný predstih“. Transpozícia právnych predpisov niektorých členských štátov sa týka len poskytovania informácií „pred tým“, ako sa spotrebiteľ zaviaže akoukoľvek zmluvou alebo takúto zmluvu uzatvorí.

Všeobecne platí, že objasnenie tohto pojmu má mierne pozitívny vplyv na ochranu spotrebiteľov. Napríklad spotrebitelia vo Švédsku majú v súčasnosti dostatok času na to, aby sa oboznámili s informáciami a zvážili ich (v prípravných prácach sa uvádza, že jednotliví spotrebitelia môžu potrebovať rôzne dlhý čas na oboznámenie sa s podmienkami zmluvy). Na druhej strane, niektoré zúčastnené strany spochybňujú mieru, do akej môžu online poskytovatelia úverov splniť túto požiadavku a do akej ju naozaj plnia.

4.3. Pojem „primerané vysvetlenie“ a poskytovanie pomoci veriteľmi alebo sprostredkovateľmi úveru spotrebiteľovi (článok 5 ods. 6)

V článku 5 ods. 6 sa požaduje, aby veritelia a sprostredkovatelia úveru poskytli spotrebiteľovi primerané vysvetlenie, aby mohol posúdiť, či ponúkaná zmluva o úvere spĺňa jeho potreby a zodpovedá jeho finančnej situácii. Členské štáty môžu zmeniť spôsob a mieru poskytovania takejto pomoci, ako aj jej príjemcu. Osem členských štátov (Holandsko, Maďarsko, Poľsko, Rakúsko, Slovinsko, Spojené kráľovstvo, Švédsko a Taliansko) vymedzilo alebo objasnilo, čo znamená pojem „primerané vysvetlenie“.

Pokiaľ ide o pozitívny vplyv, zúčastnené strany v Maďarsku uviedli, že vymedzenie tohto pojmu umožnilo orgánom jednoduchšie monitorovať a kontrolovať dodržiavanie regulačných požiadaviek (t. j. ich lepšie vykonávanie). V Taliansku sa zúčastnené strany domnievajú, že poskytovanie informácií pred uzavretím zmluvy spotrebiteľom je v dôsledku vymedzenia tohto pojmu komplexnejšie a zrozumiteľnejšie. Podmienky zmlúv o spotrebiteľskom úvere sú navyše údajne transparentnejšie a informácie jednotnejšie a jednoduchšie. Pokiaľ ide o negatívny vplyv, poskytovatelia úverov poukázali na zvýšenie administratívnej záťaže, ktorej čelia veritelia, a na väčšie množstvo informácií, ktoré musia spotrebitelia spracovať predtým, ako prijmú rozhodnutie. V prípade niektorých zúčastnených strán je potrebné lepšie vykonávanie, keďže vysvetlenia niektorých poskytovateľov úverov ešte stále nie sú jednoznačné.

Komisia si je na základe sťažností a prejudiciálnych otázok[17] vedomá toho, že je bežnou praxou, že spotrebitelia podpisujú zmluvy, ktoré nezodpovedajú ich potrebám. Riadne vykonávanie požiadaviek na informácie pred uzavretím zmluvy vo všeobecnosti, a najmä tohto ustanovenia, je preto veľmi dôležitým preventívnym opatrením.

[17] Pozri napríklad vec C-76/10, Pohotovosť s.r.o./Iveta Korčkovská, najmä body 23 – 25.

4.4. Poskytovanie informácií pred uzavretím určitých zmlúv o úvere prostredníctvom tlačiva pre štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere (SECCI) uvedeného v prílohe III (článok 6 ods. 1)

Podľa článku 6 ods. 1 je veriteľ povinný poskytnúť spotrebiteľovi informácie potrebné na porovnanie rôznych ponúk, aby sa mohol informovane rozhodnúť, či zmluvu o úvere uzavrie vo forme povoleného prečerpania a ďalších určitých osobitných zmlúv o úvere. Tieto informácie možno poskytnúť prostredníctvom tlačiva pre štandardné európske informácie o spotrebiteľskom úvere (SECCI) uvedenom v prílohe III k smernici o spotrebiteľskom úvere[18]. Desať členských štátov (Belgicko, Bulharsko, Chorvátsko, Írsko, Litva, Luxembursko, Maďarsko, Portugalsko, Slovensko a Slovinsko) využilo tlačivo SECCI, ktoré je povinné pre tieto konkrétne zmluvy o úvere.

Prevažná väčšina zúčastnených strán súhlasí s tým, že tlačivo SECCI malo spravidla pozitívny vplyv na ochranu spotrebiteľov a dosiahlo plánovaný účel, ktorým bolo umožniť spotrebiteľom porovnať rôzne ceny a ponuky. Povinné používanie tlačiva SECCI údajne prispelo k zníženiu rizika zlyhania alebo nezaplatenia, k uľahčeniu procesu poskytovania úverov online a k zvýšeniu transparentnosti a hospodárskej súťaže na vnútornom úverovom trhu. Niektorí sa preto domnievajú, že výhody tlačiva SECCI zmiernila skutočnosť, že mnohí spotrebitelia nie sú dostatočne finančne gramotní, aby plne chápali informácie uvedené na tomto tlačive. V Belgicku a Írsku sa tlačivo SECCI považuje za zložitejšie než informácie, ktoré boli poskytnuté spotrebiteľom, pričom sa dospelo k záveru, že ako také má z hľadiska ochrany spotrebiteľov nízky negatívny vplyv. Poskytovatelia úverov spravidla poukazujú na administratívne a prevádzkové náklady, pričom v niektorých krajinách za ne nedostávajú príslušnú výhodu. V každom prípade je zrejmé, že tlačivo SECCI bude účinnejšie, ak bude doplnené o opatrenia zamerané na zlepšenie finančného povedomia spotrebiteľov a dosiahnutie súladu s článkom 5 ods. 6.

4.5. Pojem „dostatočné informácie“ v súvislosti s povinnosťou posúdenia úverovej bonity spotrebiteľa (článok 8 ods. 1)

Podľa článku 8 ods. 1 je veriteľ povinný posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa na základe dostatočných informácií získaných, ak je to vhodné, od spotrebiteľa a v prípade potreby na základe nahliadnutia do príslušnej databázy. Dva členské štáty (Belgicko a Spojené kráľovstvo) vymedzili alebo objasnili, čo znamená pojem „dostatočné informácie“.

Objasnenie tohto pojmu malo pozitívny vplyv, napríklad zúčastnené strany v Belgicku uviedli, že povinnosť poskytovateľov úverov registrovať určité finančné produkty a zachovať výsledky konzultácií o úverovej bonite spotrebiteľa boli pre spotrebiteľov prínosom, a to aj v prípade, keď boli od spotrebiteľov už pred transpozíciou tejto smernice požadované a získané „úplné a správne“ informácie. V súvislosti s vykonávaním tohto ustanovenia však existujú obavy (niektoré zúčastnené strany sa domnievajú, že veritelia ponúkajúci zmluvy v mieste predaja nezískavajú vždy dostatok informácií z dôvodu konfliktu záujmov medzi predajom tovaru/služby a dodržiavaním zákonných povinností). V dôsledku toho nie je vždy dostatočne dôkladne posúdená úverová bonita spotrebiteľa.

[18] Tieto informácie sa poskytnú prostredníctvom tlačiva SECCI pre ostatné typy úverov v súlade s článkom 5 ods. 1.

4.6. Pojem „výrazné zvýšenie“ v súvislosti s povinnosťou posúdenia úverovej bonity spotrebiteľa (článok 8 ods. 2)

Podľa článku 8 ods. 2 je veriteľ povinný posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa pred akýmkoľvek výrazným zvýšením celkovej výšky úveru. Tri členské štáty (Bulharsko, Slovinsko a Švédsko) objasnili, čo znamená pojem „výrazné zvýšenie“ tým, že prijali konkrétny limit, v rámci ktorého je veriteľ povinný posúdiť úverovú bonitu spotrebiteľa.

Pokiaľ ide o pozitívny vplyv, zúčastnené strany v Slovinsku sa domnievajú, že vymedzenie tohto pojmu viedlo k zníženiu miery rizika pre všetky strany zmluvy o úvere, a k zabezpečeniu rovnakého zaobchádzania so všetkými spotrebiteľmi. Zúčastnené strany v Bulharsku poznamenali, že v praxi sa úverová bonita posudzuje bez ohľadu na percento uvedené v právnych predpisoch, a že toto objasnenie ako také nemusí nevyhnutne viesť k zmene súčasného stavu. Zúčastnené strany vo Švédsku neboli spravidla informované o objasnení pojmu „výrazné zvýšenie“, a preto nemohli poskytnúť informácie o jeho vplyve.

4.7. Pojem „výrazné prekročenie“ (článok 18 ods. 2)

Podľa článku 18 ods. 2 sú veritelia v prípade „výrazného prekročenia“, ktoré trvá viac ako jeden mesiac, povinní bezodkladne informovať spotrebiteľov písomne alebo na inom trvalom nosiči. Tri členské štáty (Belgicko, Rumunsko a Spojené kráľovstvo) vymedzili, čo predstavuje pojem „výrazné prekročenie“ (Belgicko a Rumunsko prijali konkrétne limity).

Usudzuje sa, že vymedzenie tohto pojmu má pozitívny vplyv na ochranu spotrebiteľov v Belgicku (z dôvodu právnej istoty pre veriteľa a spotrebiteľa, ktorá uľahčuje dodržiavanie regulačných predpisov, ako aj z dôvodu psychologickej prekážky, ktorá vznikla na základe uvedenej sumy v prípade prekročenia) a v Rumunsku (z dôvodu jednoduchosti a právnej istoty spojenej s kvantitatívnym údajom uvedeným vo vnútroštátnych právnych predpisoch, ktorá predstavuje mimoriadny prínos pre spotrebiteľov s nižšou úrovňou finančnej gramotnosti).

5. VÝZNAM LIMITOV PRE TRHY V OBLASTI SPOTREBITEĽSKÉHO ÚVERU STANOVENÝCH V ČLÁNKU 2 ODS. 2 PÍSM. C) A LIMITOV A PERCENT POUŽÍVANÝCH NA VÝPOČET KOMPENZÁCIE V PRÍPADE PREDČASNÉHO SPLATENIA[19]

V článku 2 ods. 2 písm. c) sa obmedzuje rozsah pôsobnosti smernice na zmluvy o úvere, pri ktorých je celková výška úveru vyššia ako 200 EUR a nižšia ako 75 000 EUR[20]. Prieskum medzi zúčastnenými stranami neposkytuje jasnú odpoveď, pokiaľ ide o dôležitosť týchto limitov.

Kým odpovede od národných združení veriteľov naznačujú, že je dôležitý nižší limit, ktorý veriteľom umožňuje poskytovať malé pôžičky za nízke náklady, väčšina orgánov na ochranu spotrebiteľov sa vyslovila za zrušenie týchto limitov. Orgány na ochranu spotrebiteľov, ktoré nepresadzujú zrušenie týchto limitov, sa väčšinou nachádzajú v tých členských štátoch, ktoré uplatňujú smernicu o spotrebiteľskom úvere na spotrebiteľské úvery bez ohľadu na ich výšku. Z prieskumu veriteľov na druhej strane vyplýva, že niektorí veritelia by boli radi, keby sa

19 Tento oddiel bol vypracovaný na základe „Štúdie o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európe“, ktorú vypracovali IPSOS a London Economics.

20 V budúcnosti budú zmluvy o úvere, ktorých účelom je rekonštrukcia nehnuteľnosti určenej na bývanie v celkovej výške úveru nad 75 000 EUR, patriť do rozsahu pôsobnosti smernice 2008/48/ES zmenenej smernicou o úverových zmluvách týkajúcich sa obytných nehnuteľností (Ú. v. EÚ L 60, 28.2.2014).

nízke limity zvýšili a vysoké limity znížili. Dvaja veritelia sa však vyslovili v prospech zvýšenia horných limitov.

Pokiaľ ide o limity na kompenzáciu predčasného splatenia úveru, niekoľko zúčastnených strán, ktoré poskytli odpovede, nespomenulo žiadny vplyv na príslušných úverových trhoch. Pokiaľ ide o percento kompenzácie, nebola prijatá žiadna spätná väzba.

6. VPLYV SMERNICE NA TRHY V OBLASTI SPOTREBITEĽSKÉHO ÚVERU[21]

6.1. Veľkosť trhu v oblasti spotrebiteľského úveru

V dôsledku finančnej krízy domácnosti znižovali dlh svojich spotrebiteľských úverov a veritelia sprísnili úverové kritériá a nesplatený dlh spotrebiteľského úveru sa znížil z 9,1 % HDP v roku 2009 na 8,2 % na konci roka 2011. V kontexte tohto súhrnného obrazu[22] došlo v EÚ k veľkým rozdielom v rozsahu spotrebiteľských úverov, pričom priemerná suma nesplateného úveru na konci roka 2011 predstavovala v Litve 212 EUR na obyvateľa a 4 111 EUR na Cypre. Cyprus mal tiež najväčší podiel spotrebiteľských úverov k HDP (19 %), po ktorom nasledovalo Grécko (15 %), Maďarsko (14 %), Spojené kráľovstvo (14 %), Bulharsko (12 %), Rumunsko (11 %), Írsko (11 %) a Poľsko (10 %). Najnižší podiel mali Litva, Luxembursko, Estónsko a Lotyšsko, ktoré dosiahli menej ako 5 %.

Aj napriek veľkým rozdielom medzi jednotlivými krajinami existuje dôkaz, že v období rokov 2000 – 2011 sa úrovne nesplatených spotrebiteľských úverov na obyvateľa približovali, aj keď pomalým tempom. To znamená, že spotrebiteľský úver na obyvateľa rastie rýchlejšie v členských štátoch s predchádzajúcou nízkou úrovňou spotrebiteľského úveru, než v členských štátoch, v ktorých už je miera spotrebiteľského úveru vysoká.

Spotrebiteľský úver vedený v zahraničnej mene predstavuje pre spotrebiteľov ďalšie riziko a je bežný v niektorých členských štátoch, ktoré spravidla nie sú členmi eurozóny. Napríklad podiel spotrebiteľského úveru vedeného v zahraničnej mene k celkovému spotrebiteľskému úveru sa v Litve priebežne zvyšoval, a to len z 3 % začiatkom roku 2004 na 45 % koncom júla 2012. Rakúsko je jediným členským štátom eurozóny, ktorý vykázal spotrebiteľský úver v akejkoľvek cudzej mene. Veľkú časť úveru v cudzej mene tvoria americké hypotéky, t. j. spotrebné úvery zabezpečené záložným právom, ktoré sú bežné v mnohých členských štátoch východnej a strednej Európy, alebo hypotekárnymi úvermi. Ich sadzby sú tiež kolísavé z dôvodu meniacich sa výmenných kurzov.

V čase finančnej krízy celková hodnota spotrebiteľských úverov v niekoľkých členských štátoch v posledných rokoch klesla. Keďže sa zhodovala s dátumom prijatia a vykonávania smernice o spotrebiteľskom úvere, prevažná väčšina respondentov v prieskume veriteľov[23] uviedla, že nemali dojem, že by smernica o spotrebiteľskom úvere a jej transpozícia mali vplyv na objem nových úverov, ktoré poskytli. Mnohí veritelia však uviedli, že smernica o spotrebiteľskom úvere ovplyvnila nové úvery, ktoré poskytli pre úver v domácej mene. Spomedzi respondentov, ktorí zaznamenali istý vplyv, sa niektorí z nich o ňom vyjadrili pozitívne, pričom iní ho vnímali negatívne.

---

21 Tento oddiel bol vypracovaný na základe „Štúdie o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európe“, ktorú vypracovali IPSOS a London Economics.

22 Tieto údaje pochádzajú z databázy ECRI, ktorá v mnohých krajinách nezahŕňa veriteľov, ktorí nie sú peňažnými finančnými inštitúciami (banky prijímajúce vklady). Skutočná veľkosť spotrebiteľského úverového trhu je preto podhodnotená.

23 Vypracovali Ipsos a London Economics vo svojej „Štúdii o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európe“.

6.2. Štruktúra trhu v oblasti spotrebiteľského úveru a rozsah úverových produktov dostupných na vnútroštátnych trhoch

Regulačné orgány a národné úverové združenia boli v rámci prieskumu požiadané o zoznam najväčších poskytovateľov spotrebiteľských úverov nezabezpečených nehnuteľnosťou, rozdelených na úverové inštitúcie a špecializovaných veriteľov. Informácie získané v rámci týchto prieskumov nie sú úplné a nedostatok informácií o činnosti špecializovaných veriteľov by sa preto nemal vykladať ako znak slabej činnosti špecializovaných veriteľov. Relatívny význam úverových inštitúcií (t. j. bánk) a špecializovaných veriteľov pri poskytovaní spotrebiteľských úverov sa v rámci EÚ líši. Výsledky spotrebiteľského prieskumu[24] preukázali, že špecializovaní veritelia najviac pôsobia v Taliansku, vo Švédsku a v Spojenom kráľovstve.

V súčasnosti nie sú k dispozícii žiadne spoľahlivé údaje o koncentrácii na trhu v oblasti spotrebiteľského úveru a odpovede regulačných orgánov a národných úverových združení neposkytujú žiadny nový pohľad na túto otázku. Na základe údajov Európskej centrálnej banky (ECB)[25] majú Estónsko, Fínsko a Holandsko takú úroveň koncentrácie trhu, ktorú možno považovať za vysokú. Zdá sa, že postupom času nedošlo k žiadnemu spoločnému rozvoju koncentrácie trhu: v Estónsku koncentrácia trhu poklesla, ale vo Fínsku a v Holandsku sa zvýšila. Podobne sa aj vo všetkých ostatných členských štátoch zdá, že v rámci koncentrácie trhu nedošlo k žiadnemu spoločnému trendu a že celkový priemerný index EÚ sa mierne zvýšil, a napriek tomu zostal konkurencieschopným.

Všetky regulačné orgány, ktoré sprístupnili sériu úverových produktov poskytovaných na svojom vnútroštátnom trhu (10 z 20)[26] uviedli, že povolené prečerpanie je v dotknutých krajinách buď bežné, alebo veľmi bežné a že tieto produkty sa poskytujú prevažne na domácom trhu a v domácej mene. To isté platí aj pre kreditné karty a osobné pôžičky. Treba však poznamenať, že definícia kreditnej a platobnej karty nemusí byť vo všetkých krajinách rovnaká. Napríklad vo Francúzsku sa debetné karty s odloženou splatnosťou často nazývajú kreditné karty.

Pokiaľ ide o počet úverových produktov dostupných na každom domácom trhu, slovenské regulačné orgány uviedli, že 19 (z 20) úverových produktov sú buď bežné alebo veľmi bežné, a regulačný orgán zo Spojeného kráľovstva uviedol ako bežné alebo veľmi bežné 16 úverových produktov. Najnižší počet poskytovaných produktov sa zistil v Nemecku, kde regulačné orgány uviedli ako bežné alebo veľmi bežné len sedem typov úverov, a v Luxembursku, kde ich uviedli osem.

Úvery od špecializovaných veriteľov (spravidla) uvádzajú ako bežné alebo veľmi bežné len združenia veriteľov zo Spojeného kráľovstva. Pôžičky na každodenné výdavky od špecializovaných veriteľov sú v Spojenom kráľovstve takisto bežné alebo veľmi bežné. Maďarské združenie veriteľov takisto uvádza, že pôžičky na každodenné výdavky v cudzej mene, ktoré poskytujú zahraničné inštitúcie, sú v Maďarsku bežné.

---

24 Vypracovali Ipsos a London Economics.

25 Koncentrácia meraná podľa Herfindahl-Hirschmanovho indexu založená na celkových aktívach bánk.

26 Sú to tieto krajiny: Belgicko, Česká republika, Estónsko, Litva, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Slovensko, Spojené kráľovstvo a Švédsko.

6.3. Dôvera v spotrebiteľský úver v EÚ

Dôveru v spotrebiteľský úver určený na financovanie každodenných potrieb možno merať ako pomer toku úverov k výdavkom domácnosti. Tento pomer znázorňuje, aký podiel ročných výdavkov sa financuje prostredníctvom úveru. Ak je suma predčasne splateného úveru vyššia ako suma v rámci nového úveru, tento pomer môže byť aj negatívny, čo dokazuje, že spotrebitelia znížili výšku svojho nesplateného dlhu. Dôvera v spotrebiteľské úvery sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši.

Vo všetkých členských štátoch s výnimkou Nemecka vzrástol počet spotrebiteľských úverov určených na výdavky v domácnosti ešte pred začiatkom finančnej krízy. Po roku 2007 sa dôvera spotrebiteľov v úvery v niekoľkých členských štátoch znížila, a to najmä v Írsku (– 1,4 %), Španielsku (– 1,3 %) a Spojenom kráľovstve (– 1,2 %). Nemecko a Slovensko sú jediné dva členské štáty, v ktorých bola dôvera v spotrebiteľské úvery po roku 2007 vyššia než predtým.

6.4. Poskytovanie cezhraničných úverov

Len 11 z 20 odpovedajúcich regulačných orgánov poskytlo všeobecné údaje o úvere vydané vo svojich krajinách, a čo je dôležitejšie, podiel cezhraničných úverov uviedli iba traja respondenti. Respondenti v rámci tohto prieskumu uviedli, že cezhraničný úver nie je v ich krajine významný alebo že objem vydaných cezhraničných úverov je zanedbateľný. Len šesť z 50 veriteľov, ktorí reagovali na prieskum, uviedlo, že poskytujú cezhraničné úvery. Traja z týchto respondentov uviedli, že cezhraničné úvery poskytujú prostredníctvom pobočiek, dvaja prostredníctvom dcérskych spoločností a jeden poskytuje úvery priamo. Priemerný percentuálny podiel cezhraničných úverov z celkového objemu úverov je 1,43 % spomedzi tých respondentov, ktorí poskytli údaje.

Podľa spotrebiteľského prieskumu nie je cezhraničné poskytovanie pôžičiek spotrebiteľom časté, aj keď je oveľa bežnejšie, než bolo uvedené v predchádzajúcich štúdiách (zhruba 5 %). V členských štátoch sú cezhraničné pôžičky veľmi rozptýlené. Zatiaľ čo v Rakúsku sa ich poskytovanie blíži k nule (0,2 %), na Slovensku inštitúcie z ostatných členských štátov vydali približne jeden zo štyroch (23 %) najnovších úverových produktov, ktoré využívajú dlžníci[27]. U osôb s vyšším príjmom je väčšia pravdepodobnosť, že si požičajú od veriteľa z iného členského štátu.

Pokiaľ ide o možné prekážky pre cezhraničné poskytovanie úverov a pôžičiek, väčšina veriteľov neuviedla, aký typ prekážok im bránil v prístupe na iný trh spotrebiteľských úverov v EÚ, aj keď niektorí z nich uviedli, že prekážkou pre vstup je nedostatočný prístup ku kvalitným informáciám o úveroch alebo že ich produkt nebol vhodný pre cezhraničné ponuky. Medzi ostatné odpovede patrila „likvidita“, „podávanie súdnych žalôb v prípade potreby“, „náklady na financovanie rozdielov medzi jednotlivými krajinami“, „problémy s vymáhaním dlžných súm súdnou cestou“, ako aj „kultúrne a jazykové prekážky“.

6.5. Rozdiely v cenách porovnateľných úverových produktov v rámci krajín a medzi nimi

Podľa údajov ECB klesla ročná percentuálna miera nákladov od roku 2009 do roku 2013 vo všetkých členských štátoch okrem siedmich (Slovensko, Maďarsko, Estónsko, Lotyšsko,

[27] Je však možné, že niektorí respondenti nepochopili pojem cezhraničného úveru, ktorý ako taký klasifikuje pôžičky poskytované bankami registrovanými v ich krajine pod cudzím názvom, alebo úver vedený v cudzej mene.

Litva, Česká republika a Bulharsko), pričom najväčší pokles (o 3,2 percentuálnych bodov) nastal v Rumunsku. Nanešťastie nie je možné posúdiť, či mala smernica vplyv na výber ročnej percentuálnej miery nákladov, keďže k jej transpozícii došlo v čase krízy.

Náklady na spotrebiteľský úver sa v jednotlivých krajinách výrazne líšia. Ročná percentuálna miera nákladov sa v mnohých krajinách eurozóny pohybuje napríklad od 6 % alebo menej v niekoľkých krajinách eurozóny do 35 % v mnohých členských krajinách strednej Európy. Finančná kríza však spôsobila výrazné zníženie úrokových sadzieb centrálnych bánk v celej EÚ. Zdá sa, že v rokoch 2003 – 2012 došlo k primeranej konvergencii spotrebiteľských úrokových sadzieb (čistých sadzieb centrálnych bánk) spomedzi krajín EÚ.

Analýza rozdielov v ročnej percentuálnej miere nákladov v rámci porovnateľných úverových ponúk jednotlivých krajín a medzi nimi vychádza z papierovej reklamy, ktorú zhromaždili fiktívni kupujúci, a z internetovej reklamy, ktorú zhromaždila spoločnosť London Economics. Ročná percentuálna miera nákladov bola celkovo zobrazená v 80 % všetkých zhromaždených reklám.

Medzi najdrahšie ponuky patrili osobné pôžičky, ktoré propagovali špecializovaní veritelia s priemernou ročnou percentuálnou mierou nákladov 80 %. Nie je to prekvapujúce vzhľadom na to, že špecializovaní veritelia často poskytujú krátkodobé pôžičky s vysokou úrokovou sadzbou. Zistilo sa, že ponuky, ktoré boli propagované so všetkými informáciami, sú lacnejšie.

Ročná percentuálna miera nákladov zahŕňa všetky náklady spojené s úverom vrátane úrokovej sadzby, ale aj vrátane všetkých ostatných poplatkov a platieb. Rozdiel medzi ročnou percentuálnou mierou nákladov a úrokovou sadzbou je preto meradlom toho, koľko ďalších poplatkov musí spotrebiteľ zaplatiť. Írsko a Spojené kráľovstvo vykázali najväčší rozdiel medzi ročnou percentuálnou mierou nákladov a úrokovou sadzbou, pričom všetky reklamy analyzované v Írsku a Luxembursku obsahovali rovnaké úrokové sadzby ako uvedené ročné percentuálne miery nákladov. V celej EÚ vykazujú osobné pôžičky spravidla najväčšie rozdiely (takmer 7 percentuálnych bodov) medzi ročnou percentuálnou mierou nákladov a úrokovou sadzbou, pričom pôžičky na automobily a odložené platby predstavujú najmenší rozdiel, a to 2,5 a 3,8 percentuálnych bodov.

7. VPLYV SMERNICE NA OCHRANU SPOTREBITEĽOV[28]

Pred analyzovaním plnenia povinností veriteľov stanovených smernicou treba poznamenať, že podľa opýtaných regulačných orgánov sú všetci veritelia alebo aspoň väčšina z nich informovaní o svojich všeobecných povinnostiach. Polovica regulačných orgánov takisto uviedla, že v súvislosti s neplnením povinností veriteľov neprijali žiadne vykonávacie opatrenie. V roku 2010 a 2011 tak urobilo len 20 % opýtaných regulačných orgánov. Treba však poznamenať, že len 70 % regulačných orgánov overilo, či si veritelia skutočne plnia svoje povinnosti voči svojim zákazníkom.

7.1. Splnenie požiadaviek na informácie vo fáze reklamy

Podľa článku 4 musia reklamy na úverové spotrebiteľské produkty obsahovať všetky relevantné informácie vo forme reprezentatívneho príkladu. Táto požiadavka sa nevzťahuje na

[28] Tento oddiel bol vypracovaný na základe „Štúdie o fungovaní trhu v oblasti spotrebiteľského úveru v Európe“, ktorú vypracovali IPSOS a London Economics.

reklamy, ktoré vypúšťajú všetky informácie o nákladoch, a v niektorých členských štátoch na reklamy, ktoré zobrazujú len ročnú percentuálnu mieru nákladov. Z tohto dôvodu sa v nasledujúcej analýze zaoberáme len tými reklamami, ktoré uvádzajú iné náklady na prijaté úvery a pôžičky ako ročná percentuálna miera nákladov; keďže na rôzne druhy spotrebiteľských úverov sa vzťahujú rôzne požiadavky na informácie, miera súladu sa musela analyzovať samostatne pre každý druh úveru. V rámci analyzovanej vzorky len v prípade 22 % reklamy, ktorá zobrazovala niektoré finančné informácie, spĺňalo všetky požiadavky na informácie. Zatiaľ čo v niektorých krajinách všetky reklamy na určité produkty spĺňajú požiadavky na informácie, v prípade ostatných krajín to tak nebolo. Pri porovnávaní rôznych druhov reklám dopadli z hľadiska úplnosti informácií najhoršie reklamy na kreditné karty a najlepšie reklamy na automobily.

V článku 4 sa vyžaduje aj zverejňovanie štandardných informácií zrozumiteľným, stručným a zreteľným spôsobom. Analýza reklamy preukázala veľké rozdiely v členských štátoch týkajúce sa zrozumiteľnosti a úverových spotrebiteľských produktov. Pri porovnávaní úspešnosti reklám sa medzi prvých päť krajín podľa každého kritéria štandardných informácií zaradilo Holandsko. V rámci všetkých štyroch druhov spotrebiteľských úverov bolo priemerné skóre 5,5 z 8. V prípade pôžičiek na automobily je toto skóre najvyššie v Estónsku, kde sú reklamy najmenej zrozumiteľné a v priemere dosahujú jeden bod z ôsmich. Rovnako nízke skóre sa zistilo iba u odložených platieb v Bulharsku. Opäť platí, že reklamy v Holandsku si počínajú dobre a v prípade pôžičiek na automobily a osobných pôžičiek dosahujú najväčšie skóre. Žiadny členský štát však nedosiahol najvyššie skóre osem z ôsmich.

Bez ohľadu na typ veriteľa, druh úveru alebo spôsob kontaktovania spotrebiteľov mnohé reklamy z celkového hľadiska nezodpovedajú niekoľkým požiadavkám smernice, na základe čoho je porovnávanie ponúk pre spotrebiteľov zbytočne komplikované. Táto situácia poukazuje na potrebu zlepšenia vo vykonávaní týchto požiadaviek.

7.2. Splnenie požiadaviek na informácie týkajúcich sa ročnej percentuálnej miery nákladov a reprezentatívneho príkladu

Celkovo iba 73 % všetkých reklám, ktoré zobrazujú úverové náklady, obsahovalo reprezentatívny príklad. Reklamy na kreditné karty majú v tomto ohľade mimoriadne nedostatky. Mnohé z nich uvádzajú ročný poplatok za kartu, ale neposkytujú reprezentatívny príklad. Keďže ročné poplatky sú súčasťou úverových nákladov pre spotrebiteľov, ktorí používajú kreditnú kartu, tieto reklamy by mali obsahovať reprezentatívny príklad.

Niektoré členské štáty dosiahli vynikajúci rekord 100 % reklám v osobitnej kategórii zahŕňajúcich reprezentatívny príklad. Na účely posúdenia týchto reklám, ktoré zahŕňali reprezentatívny príklad, ako aj všetky potrebné informácie, sa na porovnanie výsledkov s ročnou percentuálnou mierou nákladov uvedenou v reprezentatívnom príklade použil simulátor dostupný na internetovej stránke Komisie[29]. V prípade menej ako polovice všetkých reklám, ktoré obsahovali dostatok informácií na výpočet ročnej percentuálnej miery nákladov, táto ročná percentuálna miera nákladov získaná pomocou simulátora nezodpovedala ročnej percentuálnej miere nákladov uvedenej v reklame. Priemerný rozdiel medzi uvedenými a simulovanými ročnými percentuálnymi mierami nákladov bol 0,35 percentuálnych bodov. V Holandsku, Írsku, Luxembursku a Rakúsku zodpovedali všetky analyzované ročné percentuálne miery nákladov tým, ktoré boli vypočítané podľa simulátora, a všetky

[29] http://ec.europa.eu/consumers/index_sk.htm.

informácie potrebné na reprodukovanie ročnej percentuálnej miery nákladov boli uvedené v reprezentatívnom príklade.

7.3. Splnenie požiadaviek na informácie vo fáze pred uzavretím zmluvy

Sú informácie úplné a správne?
V článku 5 sa stanovuje druh informácií pred uzavretím zmluvy, ktoré musí veriteľ poskytnúť spotrebiteľovi v dostatočnom predstihu predtým, ako sa spotrebiteľ zaviaže zmluvou o úvere alebo ponukou. Účelom týchto informácií je pomôcť spotrebiteľovi prijať dobre informované rozhodnutie, na základe ktorého bude môcť ľahko porovnať rôzne úverové ponuky. Podľa článku 5 sú všetky požiadavky na informácie pred uzavretím zmluvy splnené, ak bude spotrebiteľovi poskytnuté tlačivo SECCI.

Získanie prístupu k ponukám bolo hlavným problémom, ktorému bolo potrebné čeliť v rámci fiktívneho nakupovania. V mnohých krajinách boli fiktívni kupujúci požiadaní, aby sa podrobili kontrole solventnosti ešte predtým, ako im boli skutočne poskytnuté podrobné informácie o požadovanom úvere. Výber fiktívnych kupujúcich sa tak stal väčšou výzvou, najmä v Nemecku, Lotyšsku, Holandsku, Švédsku, Spojenom kráľovstve a Dánsku. V mnohých prípadoch nedostali kupujúci žiadnu ponuku, pretože boli dostupné len súčasným zákazníkom daného veriteľa.

Veritelia väčšinu fiktívnych kupujúcich neinformovali o svojich spotrebiteľských právach, najmä pokiaľ ide o právo na odstúpenie od zmluvy počas prvých 14 dní (v priemere bolo o svojich právach informovaných zhruba 11 %) a o právo byť okamžite informovaný v prípade zamietnutia žiadosti o úver po nahliadnutí do databázy (o svojich právach bolo informovaných menej ako 30 % kupujúcich). V 80 % prípadov nebolo kupujúcim poskytnuté žiadne vysvetlenie o výpočte ročnej percentuálnej miery nákladov. Výsledky fiktívneho nakupovania z celkového hľadiska dokazujú, že požiadavky na informácie pred uzavretím zmluvy uvedené v smernici o spotrebiteľskom úvere veľakrát neboli splnené, aj keď kladnou stránkou je, že len 15 % fiktívnych kupujúcich nebolo informovaných o úrovni úrokovej sadzby a len 16 % nebolo informovaných o tom, či ide o fixnú alebo variabilnú úrokovú sadzbu. Aj po vyzvaní bolo tlačivo SECCI poskytnuté len asi polovici kupujúcich.

Nemecku a Slovinsku patria najvyššie priečky v poskytovaní primeraných informácií pred uzavretím zmluvy na pôžičky na automobily, Poľsku a Portugalsku na kreditné karty a Slovinsku a Portugalsku na osobné pôžičky. Medzi krajiny, ktoré sa ocitli na najnižšej priečke, patria Estónsko a Luxembursko v súvislosti s pôžičkami na automobily. V prípade kreditných kariet patrí najnižšia priečka Luxembursku, po ktorom nasleduje Dánsko. V prípade osobných pôžičiek dosiahlo najhorší výsledok Dánsko. Na konci rebríčka sa nachádzajú Estónsko, Švédsko, Luxembursko, Rakúsko a Dánsko. Zjavné rozdiely existujú aj medzi jednotlivými úverovými produktmi, pričom najhorší výsledok dosiahli kreditné karty.

Vysvetlivky: sú poskytovatelia úverov ochotní vysvetliť dlžníkom úverové podmienky?
Poskytovanie informácií nie je dostatočné, ak nie sú uvedené v jasnej a zrozumiteľnej podobe a ak veriteľ nie je ochotný a schopný jasne vysvetliť podmienky. Podľa článku 5 ods. 6 veritelia a prípadne sprostredkovatelia úveru poskytnú spotrebiteľovi primerané vysvetlenie. Pri fiktívnom nákupe bola subjektom položená otázka, či im ich veritelia poskytli všetky informácie potrebné na prijatie rozhodnutia, ktoré sa týkalo pôžičky alebo kreditnej karty. Väčšina poskytovateľov úverov prešla týmto testom pri všetkých druhoch úverov (53 – 61 %). Napriek tomu, u viac ako polovice posudzovaných krajín to tak nebolo. Malta dosiahla

obzvlášť slabý výsledok, pričom iba 24 % fiktívnych kupujúcich uviedlo, že mali dojem, že im boli poskytnuté všetky informácie potrebné na prijatie rozhodnutia. Medzi najúspešnejšie štáty patria Cyprus (79 %), Taliansko (77 %) a Nemecko (71 %).

V rámci fiktívneho nakupovania však nebol predložený žiadny jasný dôkaz o tom, že poskytovatelia úverov prispôsobili svoje vysvetlenie potrebám dlžníka alebo úrovni jeho vzdelania. Veľká časť veriteľov (pre všetky druhy úverov) však nepožaduje informácie týkajúce sa zamestnania, príjmu a vlastníctva nehnuteľnosti potenciálneho dlžníka.

Približne 60 % respondentov v prieskume spotrebiteľov si vyžiadalo informácie iba od jedného veriteľa, spravidla od svojej banky. Približne 9 z 10 spotrebiteľov sa domnievalo, že kontaktovaní veritelia boli otvorení a čestní, a že informácie, ktoré im veritelia poskytli, boli úplné a zrozumiteľné. Zdá sa, že tento názor, ktorý je v rozpore so zisteniami fiktívnych kupujúcich, že im neboli poskytnuté všetky informácie, dokazuje, že bežný dlžník si nie je v plnej miere vedomý, ktoré informácie by mu mali byť poskytnuté.

Z prieskumu vyplýva, že na základe určitých demografických charakteristík je oveľa pravdepodobnejšie, že spotrebiteľom bude poskytnuté požadované vysvetlenie. V prípade žien je oveľa väčšia pravdepodobnosť, že im bude poskytnuté vysvetlenie, rovnako ako v prípade starších osôb a osôb s vyššími príjmami.

7.4. Objektívne posúdenie chápania zverejnených informácií spotrebiteľmi[30]

Štúdia o trhu v oblasti spotrebiteľského úveru bola zameraná aj na využívanie finančnej gramotnosti spotrebiteľov. Na posúdenie finančnej gramotnosti spotrebiteľov je potrebné spoľahlivé a objektívne opatrenie. Na rozdiel od ostatných foriem gramotnosti v súčasnosti neexistuje štandardizovaný a všeobecne uznávaný test na posúdenie úrovne finančnej gramotnosti.

Respondenti v spotrebiteľskom prieskume boli na posúdenie úrovne svojej finančnej gramotnosti požiadaní, aby vyhodnotili, ktoré dve úverové ponuky sú na základe úrokovej miery a informácií o ročnej percentuálnej miere nákladov lacnejšie s cieľom overiť, či sú informovaní o definícii ročnej percentuálnej miery nákladov a jej vzťahu k úrokovej sadzbe. Správne odpovedalo menej ako 40 % respondentov, z čoho objektívne vyplýva, že mnohí spotrebitelia nechápu informácie poskytnuté o ročnej percentuálnej miere nákladov (a jej vzťahu k úrokovej sadzbe). Tento výsledok preukázal, že 60 % spotrebiteľov v zásade nechápe, čo je ročná percentuálna miera nákladov a ako sa používa, a poukazuje na to, že úroveň finančnej gramotnosti je skôr nízka.

Existencia práv, ktoré spotrebiteľom umožňujú predčasne splatiť úver a odstúpiť od zmluvy počas prvých 14 dní od podpísania zmluvy, je dôležitá, aj keď spotrebitelia musia byť o týchto právach informovaní, aby mohli mať želaný účinok. Ak spotrebitelia nie sú informovaní o týchto právach, môžu sa mylne domnievať, že sú viazaní zmluvou, a to od jej podpisu až po uvedený dátum ukončenia. To by značne ohrozilo postavenie spotrebiteľov, ich ochranu a hospodársku súťaž na trhu. Informovanosť o práve na predčasné splatenie úveru a odstúpení od zmluvy sa líši v závislosti od sociodemografických charakteristík. Podľa očakávaní sú tí respondenti, ktorí sú finančne gramotnejší, s väčšou pravdepodobnosťou informovaní o niektorom z týchto práv. Respondenti, ktorí sú zamestnaní na plný úväzok,

[30] Na základe prieskumu, ktorý sa uskutočnil v rámci štúdie o trhu v oblasti spotrebiteľského úveru.

takisto s väčšou pravdepodobnosťou poznali svoje právo na predčasné splatenie úveru, nie však právo na odstúpenie od zmluvy.

Informovanosť spotrebiteľov o finančných detailoch svojich úverových zmlúv nie je rovnaká. 64 % opýtaných dlžníkov vedelo, či v ich zmluve bola spomenutá ročná percentuálna miera nákladov, pričom 84 % bolo informovaných o type úrokovej sadzby (t. j. fixná alebo variabilná) a 74 % vedelo, či im za predčasné splatenie úveru hrozí pokuta. Pokiaľ ide o informovanosť o práve na predčasné splatenie úveru a práve na odstúpenie od zmluvy počas prvých 14 dní od jej podpísania, 73 % účastníkov spotrebiteľského prieskumu v prípade prvého práva a 71 % v prípade druhého práva bolo informovaných o tom, že veritelia sú povinní poskytovať informácie o týchto právach pred uzavretím zmluvy, aj keď úroveň informovanosti sa medzi jednotlivými členskými štátmi značne líši.

7.5. Právo na odstúpenie od zmluvy a právo na predčasné splatenie úveru

Ako často spotrebitelia odstupujú od zmlúv o úvere v zákonom stanovenej lehote?
V článku 14 sa uvádza, že spotrebitelia môžu odstúpiť od zmluvy o úvere bez uvedenia dôvodu do štrnástich kalendárnych dní. Toto obdobie na úvahu poskytuje spotrebiteľom dôležitú ochranu najmä vzhľadom na agresívne marketingové taktiky a taktiky predaja. Okrem toho pomáha zlepšiť hospodársku súťaž na trhu, keďže spotrebitelia sa v priebehu prvých 14 dní od podpísania zmluvy o úvere ešte stále môžu rozhodnúť pre konkurenčnú ponuku.

Podľa spotrebiteľského prieskumu sa v rámci tejto 14-dňovej lehoty od podpísania zmluvy pokúsil odstúpiť od zmluvy len nízky počet dlžníkov (asi 1 %). Z toho 42,2 % nebolo úspešných. Treba mať na pamäti, že niektorí respondenti mohli podpísať svoje zmluvy pred zavedením tejto smernice.

Ako často spotrebitelia predčasne splatia úver a aký vplyv má uplatňovanie kompenzácie na ich snahu o jeho predčasné splatenie?
V článku 16 sa uvádza, že spotrebiteľ má nárok „úplne alebo čiastočne splniť svoje povinnosti podľa zmluvy o úvere“. Toto právo má dvojakú výhodu. Po prvé, zabezpečuje lepšie postavenie a ochranu spotrebiteľov, čím im poskytuje väčšiu slobodu pri hospodárení so svojimi finančnými prostriedkami. Po druhé, ide o dôležitý prvok konkurencieschopného úverového trhu, ktorý spotrebiteľom umožňuje zmeniť zmluvu v prípade dostupnosti lepšej úverovej ponuky.

Dôkazy o tom, ako často spotrebitelia predčasne splácajú svoje zmluvy o úvere, sa rôznia. Kým veritelia a spotrebiteľské organizácie to považujú za menej častý prípad, v spotrebiteľskom prieskume sa preukázalo, že takmer jedna štvrtina všetkých respondentov sa pokúsila o predčasné splatenie úveru, z čoho bolo úspešných 86 %. Tieto súhrnné údaje však maskujú veľké rozdiely medzi členskými štátmi a typmi spotrebiteľských úverov. Spotrebiteľský prieskum poskytol aj silné dôkazy o tom, že u finančne gramotnejších a mladších respondentov je väčšia pravdepodobnosť predčasného splatenia úveru.

7.6. Uspokojenie nárokov, problémy a sťažnosti

Podľa spotrebiteľského prieskumu čelilo za posledných päť rokov 9 % všetkých spotrebiteľov problémom so zmluvou o úvere alebo s veriteľom. Z výsledkov však vyplýva, že medzi krajinami existujú veľké rozdiely. Z hľadiska sociodemografických charakteristík sa zistilo, že u starších respondentov je oveľa menšia pravdepodobnosť, že budú musieť čeliť

problémom súvisiacim so svojimi zmluvami o úvere. Z celkového hľadiska sa zdá, že sa väčšina sťažností týkala poplatkov, práva na odstúpenie od zmluvy a práva na predčasné splatenie úveru.

Iba jedna tretina spotrebiteľov, ktorí čelili problémom, však uviedla, že podali sťažnosť. Na riešenie problémov spotrebiteľov existuje niekoľko postupov, a to buď prostredníctvom tretích strán, ako sú orgány na ochranu spotrebiteľov a ombudsmani, alebo priamo prostredníctvom veriteľa. V priemere sa podarilo vyriešiť 41 % problémov, na ktoré upozornili veritelia, a 28 % problémov, na ktoré upozornili tretie strany. Z každých 20 spotrebiteľov, ktorých problém bol vyriešený len čiastočne, prijalo ďalšie opatrenia len 8 z nich.

Celkovo existuje dôkaz, že spokojnosť spotrebiteľa s poskytnutými informáciami, s právom na predčasné splatenie úveru a právom na odstúpenie od zmluvy sa zvýšila. Zvýšenie spokojnosti zaznamenali najmä veritelia, orgány na ochranu spotrebiteľov a ombudsmani. Združenia spotrebiteľov tvrdia, že nezaznamenali žiadne zvýšenie spokojnosti spotrebiteľov s výnimkou jedného združenia, ktoré zaznamenalo zlepšenie práva na odstúpenie od zmluvy. Veritelia a združenia dlžníkov súhlasia s nárastom spokojnosti. Prieskum zistil pomerne veľkú spokojnosť spotrebiteľov so službami poskytnutými v súvislosti s krátkodobými pôžičkami (73 % bolo celkom spojných) a s mierou priameho kontaktu s poskytovateľom úveru (66 %), ale aj oveľa nižšiu mieru spokojnosti s poplatkami (36 %) a s výberom ponúk (48 %). Pozitívne riešenie sťažností má veľký vplyv na spokojnosť spotrebiteľov so službami veriteľov.

8. ZÁVERY

Treba mať na pamäti, že niektoré členské štáty vykonali smernicu o spotrebiteľskom úvere po stanovenej lehote a niektoré z nich ju vykonali koncom roka 2011. Veritelia a spotrebitelia tak mali málo času na prispôsobenie svojho správania a na to, aby mohli plne ťažiť z výhod smernice o spotrebiteľskom úvere. To vysvetľuje, prečo bolo ťažké určiť vplyv regulačných možností vykonávaných členskými štátmi.

Okrem toho, k vykonávaniu smernice o spotrebiteľskom úvere došlo v čase finančnej krízy, ktorá ovplyvnila trh spotrebiteľských úverov. Veritelia sú obozretnejší pri poskytovaní úverov a dlžníci uprednostňujú namiesto nových úverov splatenie existujúcich úverov. Táto pochopiteľná reakcia na takéto vonkajšie okolnosti viedla k obmedzeniu potenciálneho vplyvu, ktorý by smernica o spotrebiteľskom úvere mohla mať na cezhraničné poskytovanie úverov, a tým na ďalšiu integráciu jednotného trhu s úvermi.

Fiktívne nakupovanie preukázalo, že veritelia nedodržiavajú niektoré ustanovenia smernice o spotrebiteľskom úvere. Vzťahuje sa to na reklamy a informácie pred uzavretím zmlúv a splnenie povinnosti informovať spotrebiteľov o ich právach (najmä pokiaľ ide o právo na odstúpenie od zmluvy počas prvých 14 dní, a o právo na predčasné splatenie úveru). Fiktívne nakupovanie potvrdilo výsledky prieskumu, ktorý prebehol v septembri 2011.[31] V spotrebiteľskom prieskume sa preukázalo, že spotrebitelia čelia problémom pri uplatňovaní týchto práv. Finančné povedomie spotrebiteľov ešte stále nie je dostatočné. Okrem toho majú obmedzené vedomosti o svojich právach a o ustanoveniach uvedených v zmluvách. V tejto

[31] Viac informácií o výsledkoch sa nachádza na: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-6_en.htm.

súvislosti je dôležité zabezpečiť, aby poskytovatelia úverov prispôsobili svoje vysvetlenia potrebám dlžníkov alebo úrovni ich vzdelania.

Zdá sa, že v tejto fáze nie je potrebné upraviť rozsah regulačných možností alebo limity a percentá uplatňované v súlade so smernicou o spotrebiteľskom úvere. Výskum poukázal na prípadné nepochopenie miery výberu, ktorú by členské štáty mohli mať pri uplatňovaní smernice o spotrebiteľskom úvere. Komisia bude s členskými štátmi spolupracovať na objasnení tejto skutočnosti.

V záujme účinnosti si však záruky stanovené v smernici o spotrebiteľskom úvere vyžadujú riadne vykonávanie. Vzhľadom na článok 22, podľa ktorého sú členské štáty povinné zabezpečiť, aby sa vnútroštátne ustanovenia, ktorými sa vykonáva smernica o spotrebiteľskom úvere, nedali obísť, je potrebné venovať pozornosť aj postupom a právnym konštrukciám zameraným na obchádzanie vnútroštátnych pravidiel na vykonávanie smernice o spotrebiteľskom úvere a spotrebiteľského práva.

Na záver možno povedať, že je potrebné pokračovať v monitorovaní vykonávania smernice o spotrebiteľskom úvere v členských štátoch, a to posúdením postupov v oblasti dohľadu, ktoré uplatňujú členské štáty. Komisia má v úmysle vykonať takéto posúdenie v roku 2014. Okrem toho, na základe výsledkov hodnotenia informačnej kampane o smernici o spotrebiteľskom úvere, ktorá prebehla v niektorých členských štátoch, a na základe ostatných dôkazov vrátane správania spotrebiteľov môže Komisia zvážiť ďalšie opatrenia v oblasti zvyšovania finančného povedomia.